

העשרה כללית

יום אינדיאנים / רחל לוי - שגב

מטרות: ארגון יום פעילויות סביב נושא.

חומרים: מופיע פירוט לכל פעילות.

מהלך הפעילות:

יום הפעילות יורכב מארבעה חלקים:

1. ערב- הצגת הנושא בקבוצות ו/או לפני כל הפנימייה בסיפור, שיר ו/או סרט.
 2. בוקר- בו מגוון פעילויות זהות לכל הקבוצות..
 3. לפנות ערב- תחנות פעילות בחצר הפנימייה.
 4. סיכום היום- הופעה ססגונית בהתאם לנושא: רונדו, ריקוד המוני, הצגות, שירים, תצוגת אופנה וכו'.
- את הנושא הנבחר חשוב להכיר באמצעות אנציקלופדיות, ספרי עזר, תמונות וכתבי עת.

נושא היום - כולנו אינדיאנים

ערב- א. הצגת הנושא ע"י מדריכים לבושים בכתרי נוצות ובחולצות יוטה מצוירות

בציורים אינדיאנים.

ב. הסבר על האינדיאנים.

ג. תליית תמונות וסמלים מחיי האינדיאנים.

האינדיאנים

האינדיאנים הם התושבים המקוריים של ארצות אמריקה. הייתה להם תרבות עשירה ומעניינת אך מכיוון שלא היה להם כתב, לא נשארו עדויות כתובות על חייהם. על עברם של האינדיאנים ניתן ללמוד משרידים שנמצאו בחפירות ארכיאולוגיות, ומסיפורים שעברו בעל-פה מדור לדור.

אנו מכירים את דמות האינדיאני- לוחם וצייד על סוס, אך האינדיאנים היו גם רועי צאן ועובדי אדמה. לזכות האינדיאנים יש לזקוף את התירס והפופקורן, תפוחי האדמה, עגבניות, מקטרות הטבק, כדורי הגומי, מזחלות ועוד.

קולומבוס, באחד ממסעותיו חשב בטעות שהגיע להודו- אינדיאה, ולכן קרא למתיישבים אינדיאנים, ע"ש ארצם.

האירופים כובשי אמריקה נלחמו באינדיאנים, הרגו רבים מהם ודחקו אותם לשמורות מיוחדות בהן חיו בעליבות ובעלבון.

מילון אינדיאני

ויג'נס - אוהל אינדיאני הבנוי מקלונסאות המחוברות קשורות בראשם ועטוף בבד או עורות בהתאם לחיי השבט והחומרים המצויים ברשותו.

טבע- האינדיאנים מאמינים בדו צדדיות של הטבע: אור-חושך, טוב-רע, בוקר-לילה, קר-חם. **טוטם**- עמוד מגולף העומד במרכז כפר אינדיאני, וממלא תפקיד של מקשר עם רוחות. החיות המגולפות המייצגות את האבות הקדמונים של בני השבט. החיות הנפוצות הן: נשרים, דובים, איילים וכו'. החיה מאצילה מתכונותיה על אנשי השבט שיכולים להיות מפחידים כמו הנשר, חזקים כמו דובים ומהירים כאייל. בתמורה על האינדיאני לכבד את חיות הטוטם, לא לפגוע בהן ולא לצוד ולאכול אותן.

טומהוק- גרזן מלחמה אינדיאני.

כתרי נוצות- קישוט על ראשי האינדיאנים, גודל כתר הנוצות מעיד על מעמד עונדן.

מקל גשם- כלי נגינה ופולחן המחקה קולות ירידת גשם ומשמש לזרוז הורדת גשמים.

סמלים אינדיאנים- האינדיאנים מאמינים שצורת עיגול מראה על שלמות. הם בונים את בתי השבט בצורת עיגול. מעשי האומנות שלהם גם הם עיגול.

סקויה- באנגלית: Red Wood (= עץ אדום) עץ גבוה ובעל היקף גדול מאוד, הגדל במערב אמריקה. האינדיאנים עשו ממנו את הטוטמים.

ריקוד גשם- ריקוד עם מקלות גשם וכלי נגינה נוספים במטרה להוריד יותר גשמים.

שמות אינדיאנים- שמותיהם של האינדיאנים ניתנו בעקבות אירוע שארע בתקופת לידתם. שם זה נשאר קבוע והיה סודי. שם נוסף ניתן להם בהתאם לתכונות אופי, או בעקבות אירוע שקרה להם במהלך חייהם. למשל לאדם שמן ועצלן- "השור הרובץ", לאדם מהיר וזריז- "צבי שלוח", לצייד טוב- "חד עין" וכו'.

סיפור אינדיאני- "ציפורי הרעם והדרקון" (ראה נספח)

מומלץ לראות עם החניכים את הסרט "פוקהונטס" או סרט אחר על חיי האינדיאנים.

בוקר- הקמת שבט אינדיאני

אם ניתן, הכנת אוהלים אינדיאנים ויג'נסים בחצר והמשך הפעילות באוהלים, או לחילופין, הכנת מודל כפר אינדיאני במועדון הקבוצה.

הכנת ו'ולט

חומרים:

- 4,5 מקלות באורך 2 מטר בערך- לכל קבוצה. (מקלות מטאטאים, במבוק או סנדות המשמשות להקמת אוהלים)
- יריעות בד (סדינים ישנים, שמיכות, בדי יוטה וכו') לדפנות הויג'נסים.
- חבלים, פטיש, מסמרים.
- צבעי גואש.

מהלך הפעילות:

1. יוצרים חצובה מהמקלות.
2. קושרים את המקלות במרחק של 15 ס"מ מחלקם העליון.
3. אם אפשר לצייר על הסדינים מציירים עליהם בצבעי גואש לקישוט.
4. עוטפים את החצובה בבד, ומחזקים אותו למקלות. (קושרים בחבל לחצובה או מחזקים בנעצים או מסמרים)

להכנת דגם של כפר אינדיאני: שמים בקופסה גדולה של ירקות חול. משיפודים ושאריות בדים בגודל מתאים מכינים אוהלים ומקשטים בצמחים, בעלי חיים ואנשים. בהמשך היום מכינים טוטם.

בחירת סמל ושם לקבוצה ולכל משתתף – חניכים ואדריכים

חומרים:

- דף הסבר נתינת השמות.
- טושים, דפי נייר.
- אם לא מתוכנן להכין חולצות- בדים וסיכות פשוטות.

מהלך הפעילות:

1. מסבירים את דרך קריאת השמות האינדיאניים ובוחרים יחד שם לקבוצה.
2. מבקשים מהמשתתפים הצעות לסמל הקבוצה, בהתאם לשם הקבוצה.
3. בוחרים את הסמל המקובל על רוב הקבוצה.
4. כל חניך בוחר לו שם אינדיאני, ומספר לקבוצה מה בחר.
5. בהתאם לשם מצייר החניך את הסמל האישי.

אם מתוכנן להכין חולצות- עוברים לפעילות הבאה, אם לא- מכינים על נייר או על בד את הסמלים והשמות.

הכנת חולצות

חומרים:

- מלבני בד יוטה או בד גבינה בהתאם לגודל המשתתפים. כמטר על 49 או 50 ס"מ לכל ילד,
- ויותר גדול למשתתף מבוגר.
- צבעי גואש, מכחולים.

מהלך הפעילות:

1. מקפלים את הבד לשניים ושוב לשניים ויוצרים חתך להכנסת הראש.
2. כותבים את השמות של הקבוצה ושל כל חניך על חולצתו, מציירים את הסמלים.

הכנת כתר נוצות

חומרים:

- פסי בריסטול ברוחב 3 ס"מ בערך.
- נוצות צבעוניות.
- דבק, טושים, חוט גומי.

מהלך הפעילות:

1. מתאימים 2 פסי בריסטול לכל משתתף.
2. מדביקים את הנוצות בין שני הפסים ומקשטים את הפס החיצוני.
3. מנקבים משני הצדדים ומשחילים גומי ליצירת כתר סביב הראש.

כניית מקלות עש אישיים או קבוצתיים (מעובד מתוך עיתון "עיניים")

חומרים:

- גליל קרטון גדול (אפשר לחבר כמה גלילים בעזרת סלוטייפ רחב).
- מסמרים באורך רדיוס הגליל בערך.
- אורז ושעועית.
- חומרי קישוט כגון: ניירות צבעוניים, צבעים שונים, מדבקות, ספריי צבע.

מהלך הפעילות:

1. נועצים בעזרת פטיש את כל המסמרים בגליל מבחוץ כלפי פנים. יש לפזר את הסיכות שוה בשוה לכל האורך וההיקף של הגליל.
2. אם משתמשים בגליל פתוח בשני צדדיו יש לסגור צד אחד בעיגול מקרטון.
3. שופכים לתוך הגליל את האורז ו / השעועית סוגרים את הגליל והופכים אותו.
4. האורז נופל על המסמרים ובדרכו לתחתית הגליל הוא משמיע רעש נעים של גשם. ככל שכמות המסמרים גדולה יותר והגליל ארוך יותר, כך האורז יפול לאט יותר לתחתית הגליל והצליל יימשך זמן רב יותר.
5. כעת אפשר לקשט את המקל כיד הדמיון.

בימים חמים במיוחד של הקיץ שבו במקום מוצל, עצמו את העיניים והפכו לאט לאט את מקל הגשם שלכם מצד לצד. דמיינו יום חורפי. טיפות גשם קטנות מקישות על גג הבית ואחר כך יורד גשם סוחף! איזה כיף!

כניית חניתות וזרזים אישיים

חומרים:

- שיפודי עץ או מקלות באורך דומה.

- בריסטולים.

- דבק, צבע כסף.

מהלך הפעילות:

1. חותכים חודי חניתות- משולשים, ולהבי גרזנים- מלבנים.

2. צובעים בצבע כסף את שני הצדדים.

3. מדביקים למקלות.

לפנות ערב-

כל המשתתפים יוצאים לחצר הפנימייה לבושים בחולצות ועונדים את כתרי הנוצות. אם הכינו דגם כפר- מציגים אותו במקום המיועד.

פעילות בתחנות:

תחנה מס' 1: זביצת פנים הזבצים אינדיאנים

חומרים:

- צבעי איפור מגוונים.

- מראות.

מהלך הפעילות:

1. מסבירים שהאינדיאנים נהגו לצבוע על עצמם פסים צבעוניים.

2. מחלקים את צבעי האיפור והמראות לחניכים ומבקשים שיאפרו עצמם בדרך אינדיאנית.

תחנה מס' 2: הכנת טופים

חומרים:

- קופסת קרטון בגודל של קופסת נעליים או של עוגיות לכל משתתף.

- קופסת קרטון גדולה לבסיס הטופ.

- צבעי גואש, מכחולים, דבק.

מהלך הפעילות:

1. מסבירים לחניכים מה הוא הטופס ולמה שימש.

2. כל חניך מקבל קופסה ומצייר עליה דברים שהוא רוצה שיהיו לו.

3. מדביקים את הקופסאות לעמוד גבוה אחד, הקופסה הגדולה למטה- בסיס ומרכז כובד.

(אם העמוד נופל שימו בקופסת הבסיס חול, אבנים או כל משקל אחר.

אפשר להכין טופס מקרטון גלי, עליו מציירים ומחברים אותו לעמוד. כמו כן ניתן לתת

לחניכים לבנות טופס אישי מפלסטלינה המרוחה בדבק פלסטי.

תחנה מס' 3: ריקוד הגשם

חומרים:

- תופים.
- מקלות גשם.
- מוזיקה קצבית.

מהלך הפעילות:

1. מקשיבים למוזיקה, מנסים את התופים ומקלות הגשם.
2. רוקדים לפי המוזיקה, בליווי כלי הנגינה בהדרכת מדריך המתמחה בריקודים.

תחנה מס' 4: ציורים אינדיאנים

חומרים:

- גיליונות בריסטול גדולים או נייר ציור.
- צבעי גואש ומכחולים.
- מגוון חומרים להדבקה: חול, נוצות, שאריות בד וכו'.

מהלך הפעילות:

1. כל חניך מקבל גליון בריסטול ומצייר "מעולם האינדיאנים".
2. מרכיזים את הציורים ל"קיר תערוכה".

תחנה מס' 5: קאיעה לאטרה

חומרים:

- מטרות עשויות קלקר
 - שיפודי עץ (אפשר צבועים ומקושטים בזנב נוצות)
- מהלך הפעילות:** כל משתתף מקבל מספר חצים, ומנסה לקלוע למטרה.

תחנה מס' 6: הכנת תכשיט אינדיאני

חומרים:

- עיגולי קרטון.
- שרוכים ו/או חבלים.
- טושים, דבק פלסטי.

מהלך הפעילות:

1. מסבירים לחניכים את דו המשמעויות באומנות האינדיאני.
2. מחלקים את העיגולים ומבקשים מהחניכים לצייר עליהם.
3. מורחים בדבק פלסטי את העיגולים כך שיבריקו.
4. מנקבים חור, משחילים את השרוכים ועונדים את התכשיטים.

סיכום היום - רונדו אינדיאנים

ריקוד שמתחילים בקבוצת "ריקוד הגשם" ואוסף אחריו את כל שאר החניכים, מלווה בנגינה, במקלות הגשם ובתופים. בהמשך היום אפשר לזלול פופקורן ותירס.

מי גילה שמגרעיני התירס אפשר להכין פופקורן? הילידים האמריקאים.
הם היו יושבים מסביב למדורה וכמשחק, היו משליכים לאש גרעיני תירס ושומעים אותם מתבקעים.
עם הזמן הם גילו שזה גם טעים!
האגדה מספרת שבכל גרעין תירס מסתתר אינדיאני קטן וכשמעצבנים אותו הוא רותח ורותח עד שהוא מתפוצץ מרוב כעס.

איך יש לנו שוקולד?

לפני כ- 500 שנים הפליג כריסטופר קולומבוס מספרד מערבה. הוא היה בטוח שהוא נוסע להודו, אבל בדרך הוא נתקל ביבשת אחרת - קולומבוס גילה את אמריקה בטעות! את התושבים שמצא שם הוא כינה "אינדיאנים" (כי כך אומרים 'הודים' בספרדית), והאינדיאנים כיבדו אותו בכבוד מלכים ונתנו לו משקה מיוחד, שרק המלכים שלהם שתו, המשקה הזה היה שוקו. כך הגיע אלינו השוקו, יחד עם התירס, תפוח האדמה, העגבנייה, הפלפל והחציל, שכולם ילידי אמריקה.
האינדיאנים בני שבט המאיה הם שגילו את עץ הקקאו, שהיה ממש מקודש בעיניהם. היה להם אל מיוחד, 'אק-צ'ואה', האל של מגדלי הקקאו. הם השתמשו בפולי הקקאו היקרים כמו שאנחנו משתמשים בכסף, ואפילו המציאו שיטת חישוב מקורית, כדי שיוכלו להשתמש בפולי הקקאו לסחר חליפין. מן המשקה היקר, שנקרא בפייהם צ'וקולטל, נהנו רק המלכים שלהם. תארו לכם שאנחנו היינו מכינים משקה משקלים או מדולרים - הייתם מוכנים לשתות אותו?

הערות חשובות:

- כדאי להכין לכל קבוצה מראש את כל הציוד הדרוש בתוך ארגו.
- כל קבוצה מקבלת את ההסבר על האינדיאנים, את המילון ודף המכיל מס' מוטיבים אינדיאנים.
- היום ילווה במוזיקה אינדיאנית.
- אפשר לעשות רק חלק מהפעילויות או להוסיף פעילויות.

תודה לשרה פינקוביץ, כפר ילדים ונוער "אהבה", על העזרה בהכנת יום זה.

מילון אינדיאני

ויג'ום - אוהל אינדיאני הבנוי מקלונסאות המחוברות קשורות בראשם ועטוף בבד או עורות בהתאם לחיי השבט והחומרים המצויים ברשותו.

טבע- האינדיאנים מאמינים בדרך צדדיות של הטבע: אור-חושך, טוב-רע, בוקר-לילה, קר-חם.

טוטם- עמוד מגולף העומד במרכז כפר אינדיאני, וממלא תפקיד של מקשר עם רוחות. החיות המגולפות המייצגות את האבות הקדמונים של בני השבט. החיות הנפוצות הן: נשרים, דובים, איילים וכו'. החיה מאצילה מתכונותיה על אנשי השבט שיכולים להיות מפחידים כמו הנשר, חזקים כמו דובים ומהירים כאייל. בתמורה על האינדיאני לכבד את חיות הטוטם, לא לפגוע בהן ולא לצוד ולאכול אותן.

טומהוק- גרזן מלחמה אינדיאני.

כתרי נוצות- קישוט על ראשי האינדיאנים, גודל כתר הנוצות מעיד על מעמד עונדן.

מקל גשם- כלי נגינה ופולחן המחקה קולות ירידת גשם ומשמש לזרוז הורדת גשמים.

סמלים אינדיאנים- האינדיאנים מאמינים שצורת עיגול מראה על שלמות. הם בונים את בתי השבט בצורת עיגול. מעשי האומנות שלהם גם הם עיגול.

סקויה- באנגלית: Red Wood (=עץ אדום) עץ גבוה ובעל היקף גדול מאוד, הגדל במערב אמריקה. האינדיאנים עשו ממנו את הטוטמים.

ריקוד גשם- ריקוד עם מקלות גשם וכלי נגינה נוספים במטרה להוריד יותר גשמים.

שמות אינדיאנים- שמותיהם של האינדיאנים ניתנו בעקבות אירוע שארע בתקופת לידתם. שם זה נשאר קבוע והיה סודי. שם נוסף ניתן להם בהתאם לתכונות אופי, או בעקבות אירוע שקרה להם במהלך חייהם. למשל לאדם שמן ועצלן- "השור הרובץ", לאדם מהיר וזריז- "צבי שלוח", לצייד טוב- "חד עין" וכו'.